

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарынын область Сөвдиниң органы

1955
МАРТ
22
ВТОРНИК
№ 59 (3253)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязынын Төп Комитетинен болгаш ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинде (1 арын).
ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинде (1 арын).
СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын).
Д. Чамзырай.—Чер-чек Советтеринин ажылчынын денелиниң бедилер (2 арын).
Я. Норбу.—Кажып чорутуу культура базасы (2 арын).

А. Санчиков.—Будурүлгөн чедишкннерин быжыглар (2 арын).
В. Натпит-Оол.—Кулбазаның ажылын удуртуу (2 арын).
Е. Захаров.—Индиг чорук бот-шүгүчүледи хөгжүдериңге дуулаас (2 арын).
С. Шалчыма.—Күш-ажып хоойдуун шынтыгы сагыр (3 арын).
Редакцияга чагаалар (3 арын).

Польша Улус Республиканың сейминин алдыгы сессияны (3 арын).
Лондонда Карл Маркстың хөөрүңге чечтер салганы (4 арын).
Синьцзян коюжда гидроэлектростанциянын тудушкуну (4 арын).
Совет Эвилели-биле салгының Индияда өздөскөн (4 арын).
Нерунц медегелди (4 арын).
Хатоманың медегелди (4 арын).

Будурүлгелерге масса-политиктиг ажылды экижидер

Совет экижидер бешки беш чылдың планын хуусаа бетинде күүседир дээш, Совет күрүшүн күчүзүнү, бистин чурттуң камгаларын аргамың чайгылыш чок быжгынышынмын болгаш ажылчы чоннарын чагай чорунун улам ыңай өздөшкөн хандырын турар бүгү совет эконоиминин үндөшинин үдөшин аар үлетпүрнү бүгү хемчеглер-биле сайырадыр дээш патриотчу улуг кудурүшүн-күн-биле болгаш сорук киришкнн-биле демисежи турарлар.

Бистин областын эжең хей будурүлгелери 1955 чылда ажылчынарын күш-ажылчынын будурүлгүчүлүн бедилеринин хөөрүңге чогуучулук түнөдөшкөн болган. Чижээ, Кызылдың ыяш илдер заводунда ажылчынарын ортук будурүлгүчүлү илдерде 116 хуу эскен. Ол болза дерлелерин эжең долгуз-биле ажылчаанынмын, күш-ажылдын салгыла-чуртунун быжыкканынмын, будурүлгелерге масса-политиктиг ажылды экижөөнүнүн түнөлдү болуу. Ынчаарга чедишкнн чурттуулуктарын быжыглар-биле болгаш социалистг чарышты улам кабартыры-биле ам-даа хей-хей чүдүлери кылыры ыяш заводунун партия организациязындан (секретары эш Попов) негетинер.

Организастыг болгаш масса-политиктиг ажылды экижөөнүнүн түнөлдү Чадананың автотранспорт контроларынын чолочаачылары болгаш септекилерин күш-ажылчы чедишкннерин улам-на быжыгласа. АТК-ның чолочаачылары Олыгин, Елесев, Даниленко олар эш ажылдап турар. Саясарлар Сат болгаш Омаров олар оналгасын үргүчү ажыр күүседир чедишкнн алган.

Бешки беш чыл планын хуусаа бетинде күүседир дээш бүгү дүзүстү социалистг чарыштын деткенишкан Бай-Хаактын үлетпүр комбинатынын коллективин будурүлгелерге күрүзүлгелерин экижөөн. Ол январын будурүлгелерге оналгасын 109 хуу, февралын—144 хуу күүсеткен. Комбинаттын даарында цехи бедик күрүзүгү чедишкнн. Цех февралын будурүлгелерге оналгасын 257 хуу күүсеткен. Үлетпүр комбинатынын кезгунерин чылдың будурүлгелерге планын ССРЭ Комитеттинин хунуеде—декабрь 5-те күүседирин, күш-ажылдын будурүлгүчүлүн 8 хуу бедилерин, продукциянын бот-үенин чингедирин болгаш ош ышын экижөөнүн хөдөөнүн. Бүгү делегей байдалын болгаш бистин чуртта чугула болушкуннарын дугайында лекция, беседа ында үргүчү болуп турар. Социалистг чарышка алган хүлөөлелерин түнөлдөргө үе-үе болгаш үшүрүп турар.

Будурүлгелер чедишкннер кижилер-биле политиктиг ажылдын байдалындан, күш-ажылдын салгыла-чуртундан улуу-биле дамааржыр деп чүве билдингир. Бодунун оналгасын ажылдын ак-сеткилдиг күүседир турар мунакчы кижилер Кызылдың автотранспорт контроларында эвөөш эвөө. Ынчалза-даа оң-биле кады ында ажыл шагы үзөр, ажылга озадап эвөр болгаш бодунун хүлөөлгөн ак-сеткилдиг күүсетпес чолочаачылар болгаш өске-даа ажылдакчылар база чок эвөө. АТК-ның партия организациязы (секретары эш Сафронов) коллективке масса-политиктиг ажылды кошкач чоруду, мунакчы чолочаачыларын болгаш будурүлгелерин чарышкыларынмын аргадуржугазын кабыла-биле неперелер дугайында демисешип турар. АТК-ның «Транспорту» деп хана солуну-биле комсомол организациязынын үндүрүп турар «Колычка» деп хана солунунун будурүлгелерге четиштер-биле шитиринг демисешип, коллективте ийи чангыс хоюдангай кижилерин чилин-биле шүгүмчүлөбей, социалистг чарыштын түнөлдүн үндөбөр турарын дендин четиш деп демгелөөри чугула.

Чадананың райүлетпүр комбинаты-

нын администрация чери болгаш партия организациязын күш-ажылдын организацианы болгаш ажылчынарын салгыла-чуртун экижидер, будурүп үндүрүп турар продукциянын бот-үенин чингедир болгаш оң ышын экижидер талазы-биле сөөлүгү үе эжең ажылдарын чоруткан. Ынчаарга ол бодунун чамдык түнөлдөргө берген. Комбинаттын быжыкканын Шотылицына, дааранычылар Токманова, Семенова, шлорамчиктер Колупаев, Сат болгаш өске-даа эштер будурүлгелерге нормаын хүн бүрдү 110—120 хуу күүсеткен турар.

Ынчалза-даа Шаган-Арыгың райүлетпүр комбинаты ышкыш чамдык коллективтер жокудашыкандан ам-даа уш-тумаан. Күш-ажылдын организацианын болгаш кижизилде ажылчынын сула тургустунганынын хараазы-биле комбинат будурүлгелерге планын эртең чымын чүгө 90,7 хуу күүсеткен. Ол байдал бо чымын база-ла экижөөн. Чижээ, комбинат бо чылдың январда 40 муң-на рублдин продукциянын берген, ажылчынарын күш-ажылчынын ортук будурүлгүчүлү 96 хуу, а чамдыктарын ош-даа күдү. Мындыг байдал болуп турар коллективтиг партия организациязын четиштер-биле эштежик, будурүлгелерге ажылды дуза чедирибей турар.

Хей-хей будурүлгелерин партия организацияларынның секретарынын будурүлгелерин ортук күрүзүлгелер-биле тайбынырааш, четиштерин узулгарын чугулавайын турары ыяш эвөө. Олар боттарынын кол кирчөөнгейин илгүзүлгөндө ош талазы-биле күрүзүлгелерин чедишкнн алыры чек салын турар чүдүлөр бар. Ош түнөлдө камналганын чуртунун сагыры, продукциянын ышын экижөөнүнүн дээш демисел ышкыш мындыг чугула айтырылган оларга ийги чөргөнчү айтыры болуп турар.

Күш-ажылдын будурүлгүчүлүн бедилер, беш чылдың планын хуусаа бетинде күүседир дээш социалистг чарышка будурүлгелер чөргөнчүлүгү бот-үенин чингедирин будурүлгелерге оналгасын 257 хуу күүсеткен. Үлетпүр комбинатынын кезгунерин чылдың будурүлгелерге планын ССРЭ Комитеттинин хунуеде—декабрь 5-те күүседирин, күш-ажылдын будурүлгүчүлүн 8 хуу бедилерин, продукциянын бот-үенин чингедирин болгаш ош ышын экижөөнүн хөдөөнүн. Бүгү делегей байдалын болгаш бистин чуртта чугула болушкуннарын дугайында лекция, беседа ында үргүчү болуп турар. Социалистг чарышка алган хүлөөлелерин түнөлдөргө үе-үе болгаш үшүрүп турар.

Будурүлгелерин партия организацияларын ажыл хөрөкөт ханы көөрү жүзүгүр. Будурүлгелер айтырылганын партия хурагдарында чугулаажыры, ажылчынарынның ажыл амдыралынын дугайында, оларнын политиктиг билинин денелин болгаш будурүлгелер мергезинин үргүчү бедилер дугайында хүн-бүрүгүн доктаамал салгыш салышынын салыры чугула. Четиштерге эште чок болурунда, күш-ажылдын салгыла-чуртунун үргүчү быжыктырылыш, ажыл шагын будурүлгүчүлүгү ажылдакчыларга ажылчынарын кижизидер жүзүгүр.

Бо үенин бедик будурүлгүчүлүгү техникалык долгуз-биле ажылдаар, будурүлгелерге күш-ажылдын организацианын экижидер, чарышкыларын болгаш чогадылгаларын хүн-бүрү деткир чорук кол орулга болуу. Партия организацияларын база будурүлгелерге агитколлективтеринин ажылдын шитиринг-биле экижидер, профэилед болгаш комсомол организацияларын шын удуртуу, ажылчынарын хуралын, хана солун ажылын илдепкөйжидер хүлөөлгөн.

Будурүлгелерин партия организацияларын бодунун коллективтеринин күжүн 1955 чылдың будурүлгелерге планын күүседиринче болгаш ажыр күүседиринче мобилизациялааш, масса-политиктиг ажылды могаг чок экижидер, партияны удуртулганын методун сайыраткан турар.

Совет Эвилелинде Мурнуу-Чөөн-чүк областарының көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлел хуралының хагдынганы

САРАТОВ. Мурнуу Чөөн-чүк областарының көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының чөвүлел хуралына март 18-те ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының орадакчы эш Лобановтун илгелелинчү талазы-биле сагал берилгенин үргүзүлгөн.

Болжотарын, МТС-терин болгаш совхозтарын удурткучулары болгаш тускай эртемчилери тараа болгаш мал ажылчынын продуктуларын будурүлгелерге хөгжүдир дугайында СЭКП ТК-нын январь пленумунун салган орулгаларын күүседиринче утаанган практиктиг хемчегтерин улуг илдепкөй-биле чугулаажып көргөткөн.

СЭКП Төп Комитетинин Бирги Секретары эш Н. С. Хручев чөвүлел хуралга чүве

чугулааш, оң чугаазын чымганнар даямтитт адыш чысаашкыны-биле ут каан.

Чөвүлел хуралын киржикчилери мурнуу-Чөөн-чүк областарынын бүгү эр, хөрөөжө колхозчуларына, МТС-тер болгаш совхозтар ажылдакчыларына, бөдөө ажыл-агыйнын тускай эртемчилеринге кийгиригын чангыс өгөсеткандиг хүлөөп алган. Көдээ ажыл-агый продуктуларын будурүлгелер болгаш белеткөөрин көвүдери дээш социалистг чарышты кабартырын олар кийгиришээр.

МАГНИТОГОРСК. Мартенерин конструкторы талазы-биле сайыратканы, мунакчы дуржугазын шитгөөнүн бо чымын Магнитгаанын каң эвалдикчилери

бир дөрбөлчө метрден каң эшп алырын барык 300 килограмм көвүдериңге дулаан. Ам металлургия комбинатын руза казып тыварынын, кокс өртүдериңиниң пөй болгаш каң эвалдикчилеринин амыр күүседир турар.

1955 чылда пландан ажыр металлды эртең чылдаазындан дыка хөйүн бөзөр. продукциянын бот-үенин кудулатканындан болгаш эгелекчи саналарын ботландырындан 25 миллион рублдин камналганын бөзөр. Магнитогорсктин металлургия хүлөөнп алган.

Будурүлгелер күчүлери эки ажылдаар болгаш металл эвалдикчилерин көвүдери дээш социалистг чарышты кабартырын кийгиригын турар кийгиригын магнитогоржугар хүлөөп алган. (СЭТА).

Бистин Төрөөн чуртувустун найыслалы—Москвада

Ус-тымыш артелдерин — көдээ ажыл-агыйга

Москва хоорайнын ус-тымыш кооперацианынын үш чүс хире будурүлгелери чаа кымылгарын будурүлгелерин шитгөөш ап турар. Дыка хей артелдер көдээ ажыл-агыйга хөрөкөт ийи-бүрүлгелерин болгаш чепек-херекселдерин будурүлгелерин кирешкен. 1955 чылда шити-механика заводу 20 муң кукуруза олутуру машиналарын кымыр, «Московский металлист» болгаш «Машиностроитель» артелдер будурүлгүчүлери, ийгилиг механика артели парник саялаачынын кымыр. Будурүлгелер сат-ортор чепек-херекселдер—озуктарын, демир хүүрелерин, суг чаштырар экистиктер демир хууннарын болгаш өске-даа чүдүлери будурүлгелерин дыка кабартып турар.

Бүгү ус-тымыш артелдери көдээ ажыл-агыйга болгаш массалыг хөрөкөт хөрөкөт продукциянын 130 хевирлерин шитгөөш ап турар.

Москванын цемент сөөрткүчүлери

Найыслалдын чүкө автомобильдерин парник чаа машиналар-биле долдуруп турар. Ол болза, Москванын «Арма» заводунга алынган цемент сөөртүр машиналарды. Олар чүзүгүн мун дүжүр «ЗИС-585» деп машиналарга үндөшкөн кымыр кабыл чистеризим. Чистерин чүкүчү чүдүлериңге болгаш дүжүринеңге хөрөгөлөр үттерилг, оларнын халыктарын боттары ажыгыннын болгаш халыгын турар.

Ол машиналарын конструкциязы чолаачы кабинадан үнөйи гидромеханизмин болгаш пневматиктиг дамчылыг-

нын дузазы-биле 3,5 тонна цементтин бүдүн чартык минутанын дүжүзүндө дүжүрер арганы берип турар. Моон мурнууда анаа хааракаттыг машинага цемент дүжүринеңге 25—30 минута үнүп турган.

Цемент сөөртүр чаа машиналар чүкүчүт доогуналды хоразарын чок кымыр турар болгаш чолочаачынын ажылында эки байдалды тургузуп турар. Ам Москвада цементтин тууларга көчүрткөн челиригенине ош-он мындыг машиналар ажылдап турар.

Заводга рецензенттерин бөлүмү

Москванын Куйбышев аттыг трансформатор заводунун үш ажылчынын бирөөш-ле заводтун библиотеказынын номчулчуу. Будурүлгелеринин ортузунда номнарын кабыла-биле неперелеринге библиотека чанымда тургустан рецензенттерин бөлүмү дуулап турар. Балгунуң киржикчилери номчулчуларын мурнууга совет болгаш депшилгелер даштыкы уран-чечен литературадын дугайында чүдүлери үргүчү чугулааш берип турарлар. Бо чылдың эгелден бээр олар В. Некрасовтун «Төрөөн хоорайда», Л. Никулинның «Москванын хазымы», депшилгелер илгелер чогаалчы Халдыр Лаврентьевтиң «Тускай кижилер» деп чаа номнарын оң ажыр доңдулааларын кымылганар.

Ажылчын Михайлов, нормирөөщи Лернер, технолог Лубинская, инженер Боробова болгаш Ивойлов олар литературадын эки билер болгаш оң илдепкөй неперелдикчилери кымыр боттарын көргүс-

кенер. Олар дүштеки чашпак үенинде литературадын чаа номнарын доңдулааларын чехтерге кымыр турарлар.

Кино пленназында номнар

Москвада ССРЭ-нин Күрүнениң В. И. Ленин аттыг библиотеказында «Суг чүдүлериң рентгенографиятыг илгелери» деп номну Днепротеревскиде хөрөгөл турар дугайында чыгып келген, Марий АССР-ден индөвөрдө дүлдүн денелине грамматиказынын талазы-биле чүдүлериң дилеп турар.

Тускай конструкциялыг апараттарын дузазы-биле номнарын арынарын болгаш чүдүлериң чинге кино пленназынын денгезинде тырттырып алып болгаш ош соңда дүрүп каан хевиринг микрофильмни улуг эвөө хааракатчыга шаарып сукаш, дилөөн чөргөч чорудар.

Ам фильмотека 80 ажыр муң микрофильмдерин, Олар болза, номнар, сөзүкүлдер, солуннар, диссертациялар, хал-биле бижөөн чүдүлериң. Чижээ, чокта кабылган Роман Ролланнның «Хүн демегелдеринин» хоолганы тырттырган. Ону ам совет литература шиткелчилери болгаш очудурткучулар өөренип көрүп турар.

Чүдүлү катап будурүлгелерин бо аргазын үжүр-дузазы болгаш перепечатказы көчүрүп улуг. Ховар чогаалдарын чүс-чүс чылдарда ол камгалат кагадалар болгаш Совет Эвилелинин калдык-даа география пунктузунун чурттаакчыларында оларын чедиңгир кымыр кымыр турар. (СЭТА).

Хоорай чоогу районун көдээ ажыл-агый планнаашкынында чаа чүүл

ЛЬВОВ. Көдээ ажыл-агый планнаашкыны өскөртүп дугайында партиянын болгаш чаазагит доктаалы эзугаар областын колхозтарында будурүлгелерин чыл планынын катап көрүп турар. Колхозчулар, механизаторлар болгаш тускай артемилер чер-черин байдалын барымылааш көдээ ажыл-агый продуктуларын будурүп үндүрерин бир-ле дугаар планнан турар. Бо дугайын партиянын Винниковск районунун МТС-тер зоназынын талазы-биле секретары эш Пашенко СЭТА-ның корреспондентия-биле беседалыг мында дээш:

Бистин хоорай чоогу районун колхозтары мал ажылчын чедишкннин хөгжүдүп турар. Районда көдээ ажыл-агый ажылдакчыларын 100 гектар бүрдүлгө 9 хире илек бар болуп турар, ыңчаарга бо чылдың октябрь 1-де олар 10 болуп. Күш фермаларында дагалдарын санын эртең чыгып турар үш катап, хан-ваннар семиртпүп азыраарын ийи катап көвүдериңин база планнан турар. Колхозтун малчылары хойларын баш санын кымырарын төлөвилеп турар. Шаанда биске таарымчалыг олар чок бооп турар да хой ажылын хөгжүдериң чыл санында планнан турган.

Мал ажылынын продукциянын өздө-

дөш хандыраары-биле колхозчулар болгаш механизаторлар малдын чөм-суурун организастаарын чаазы-биле планнап турар. Эртең чымын мун ажыр гектар эженден турган болгаш гектардын чүгө 9—10 центнер тараа берип турган ар-бай болгаш сула тарылгалары колхозтарын будурүлгелер планнаары эзугаар ам каш катап кымырар. Оларнын орунуга колхозчулар кукуруза тарылганын эртең чылда 220 гектар турганындан бо чымын 1350 гектар чедишкнн турар.

Сөөгү, беш чылдың дүрүзүндө районда оң ортумак дүжүдү гектарын 35 центнер ашык турган, ыңчаарга сураглы эвөөчү Анастасия Новосад 80 центнер чедириң. Дүжүдү 30 центнер белин турар районда бүгү мал ажылын үнөлү чөмөр-биле артыкчылыгы-биле хандырылган турган. Чыл санында күш оолдарын барык бүрүнү-биле камгалаш алырын, күш чургаанын пландан ажыр хөйүн алырын чедишкнн бистин колхозтун күш ажаакчынын Екаторина Брусняктын областа болгаш оң даштында билдир. Оң эгелекчи саналы-биле күш фермаларынның продуктуларын бедилери дээш чарыш ам районда эгелеп турар. Күштү кукуруза-биле база чөмөр бис. Ынчаарга кукурузалан алгыда тараа

база херек. Ынчаангыштын бистин районга өстүргөн «сарыг виннош» деп сорттун чингетарынын массалык-биле бир дугаар тарынын ам колхозтарын будурүлгелер планнаарыга шиткөн. Бо сорт ол черин шиткыг хөрөгүнче бир гектардан 20 болгаш ош-даа хей центнерин берип турар, кураг хову районнарыга тааржыр сорттарын бо үе чөмөр-биле биске планнап берип турган. Бо сорттар дыка куду дүжүттүгү болуп турган.

Мал чөмөр таарымчаларын тарылга шөлдүн өстүрүдө күзүн тарып кызылтаска бөдөөргө шаглан тура хөй дүжүт берип турар чымын тарып кызылтас тарылганын калбартырын бистин колхозтарынык чер-черинг эң-не хөй дүжүт бээр эки черлеринге тарынын планнан турар. Чижээ, сөөгү беш чыл илгенин чөмөр чымын чымын кызылтас гектардан ортумак-биле 100 пудтан эвөөш эвөө тарааны берген, ыңчаарга күзүн чөмөр тарынын—үш катап эвөөш берип турар. Мал одарында болгаш сизген кезин алырында таарымчалык каш-каш чүс гектар черлерин аңдаргаш, бо чөмөр эгелек чымын чымын тарып кызылтас тарылганын көвүдериңин колхозчулар планнап турар. (СЭТА).

ЧУРТТУН БУДУРҮЛГЕЛЕРИНДЕ

(СЭТА-нын корреспонденттеринден)

Мелитопольда Ворожский аттыг машина тудушкуну заводунда суг кудуринга үзүктө чок ажылдаар чаа автоматтыг шыгалдазы доогулган. Бир шактын дүжүзүндө ол 6 муң чартык литр шилдери суг-биле долдуур. Автомат суг кудулазын улуг ишарыг савага сага чорудуп болуп.

Капрондан уктар кымырында чаа машинанын бирги хевирин Ленинградтын «Вулкан» заводу кымыр. Ол машинада бүгү ажылдарын автоматтыгтан. Оң будурүлгүчүлү аял машинадан 25 хуу бедик. Бир ажылчын 15 мындыг механизм

нере ажылдап болуп болгаш ам уктар кымыр турар машиналарга бөдөөргө, эзелчек дүрүзүндө үш катап хөй уктарын белеткөп кымыр.

Тараз, каргофел болгаш погаалар сөөртүргө хөрөкөт ажыр баржааларын тудушкунун Бобруйскагын судно септелге заводу организастаан. Ол чүдүлериңин массалыг сөөртүшкүнүнүн эгезинге чедишкнн сөөрткүчүлөр 6 мындыг баржааларын кымыр деп хүлөөшкөн алганар.

Приморенин (Калининград) балык заводу селди деп балыкты дөткө кабарырынын 6 камерын тудуп турар, оларын

бирөөш-ле хонукта 15 тонна белең продукциянын бээр. Балгосрыбтрестинин бүгү будурүлгелеринеңге 28 шак мындыг камераларын туткан турар.

Новгород областын Парфино деп ажылчын сурунда балык тулар завод ажылдады кирген. Ол завод чангыс аай хевиринг шит болжолуларын, ийи чурталга черлерин тулар. Баштай кымылган балжыннарын Красноярск крайнын кур черлерин шитгөөш ап турар районнарыне чоруткан.

Новгород областын Парфино деп ажылчын сурунда балык тулар завод ажылдады кирген. Ол завод чангыс аай хевиринг шит болжолуларын, ийи чурталга черлерин тулар. Баштай кымылган балжыннарын Красноярск крайнын кур черлерин шитгөөш ап турар районнарыне чоруткан. (СЭТА).

Мал ооддап турар

Тес-Хей районун Кызылдин аттыг көдээ ажыл-агый артелине малдын кымын байдалы эки. Колхозтун 1000 ажыр баш илээр малы 26 кезек черлерге чыгып кышталар-биле хандырылган. Дуржугалыг мунакчы малчынарын саны өзүп турар. Чижээ, К. Баринт бо чымын төрөөн 97 хойларын 100 хураганнарын алган, Б. Балчир—110 хойларын 110 хураганнарын, А. Ашак-оол—73 хойлардан 74 хураганнарын менди доруктуруп турар.

Ол колхозта илек мал фермалында 26 илек төрөөн, оларын чаш төлүн чөмөр өстүрүп турар. База дүңгүш илестерин быдаларындан чарып саарынын ажылын организастап турар.

Инектерин сүткүрүп бедилер дээш

«Мал ажылынын продуктуларын будурүлгелер дугайында» СЭКП Төп Комитетинин январь пленумунун дектаалын чедишкннин ботландырында областын ажылчы чоннары бүгү совет улус-биле бир дөмөй улам белеткөн хүлөөлгелерин алган ажылдап турар. Шаган-Арыг хоорайнын хуузунда илестиг чурттаакчыларынын март 17-де болган хуралы бедик көдүрүшкүнүгү эртең.

Хуралга өсө аң чүве чугулааш кижиз бүртүп сүткү күвүдериңге холбаш хемчеглерин, малдын инектин саадалын чурумчулар, ажаалданы болгаш чөмөр-биле илестерин арынарың негелделери эзугаар хандыраар дугайында айтырыгын көдүрүп турган. Ол талазы-биле уурутулганын чөмөр чөмөр демгелештишкан, малдын продуктузун бедилеринеңге хоорай Совети моон сонгаар кичөөнгей салыры хурал чугулааш көргөн.

Хоорайнын хуузунда илестиг чурттаакчылары—күрүңге сүт дузаарынын планын чөгүр өйүнө күүсеттишкан, белеткелдин салып алышынын талазы-биле инектин кижиз бүртүп саада сезонун үенинде 200—250 литр сүткү кийнер деп санады көдүрүп турар. Ону хуралдын киржикчилери бүрүн деткөөн.

Тудуг ыажынын белеткелди

Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артели эртең чымын көрдүгүн тудуг планын күүседир талазы-биле Төмүн районда дөре колхозтарын бирөөш болган. Ол болза, тудуг материалдарын чөгүр өйүндө бурун белеткөн алганмын болгаш тудуг бригадаларында күш-ажылдын организастаанын чөмөр турсукаанындан хамааржыр.

Ажылды чедишкннерин быжыгласынааш, колхозтун тудуг бригаданы (бригадир эш Бадма-Сагаан) бо чылдың тудугта белеткелдин дыка багай эвөө чорудуп турар. Март 15-те

Чер-чер Советтериниң ажылының деннелин бедидер

СЭКП ТБ-ның сентябрь болгаш оң дараазында Пленумунарың доктаалары көдө ажы-агыйның мөөн сонгар күчүгү көдүрүшкүчүлүк дегеренгей программаны тодогаргайлаан. Оң тээгүлүг сорууларын амдыралга чедишкениниң боттандыр талаш, ажыгыч чоннар депутаттарынң чер-чер Советтери боттарының ажы-чорудулазын үдесини-биле өжиктиген турар ужуругу.

Чер-чер Советтериниң өрткөн сонгу-даны болза, көдө Советтериниң органи-зас-массалыг ажыларынң деннелин бедидерге улау ролдуг болган. Советтериниң организас-массалыг ажыларын улам-на өжикти турарын сонгу-даны камнаанын көргүсөөн. Бүгү-ле депутаттарынң хөй түрүдү латап сонугулаан. Олар болза, ажыгыч чоннарнын эң эки төдөөдери болур.

Иччалза-даа ажыгыч чоннар депутаттарынң Эриш район болгаш көдө, суур Советтериниң практиктиг ажылында улау четтестер болгаш чыгырылгач бар болуп турары илерөөн. Райкукуссон көдө ажы-агыйнң хүн-бүрүдү оперативтиг уду-тулгазын-биле четтес кахдырып, колдуун-да-ла хөй санынң шийтирлер болгаш директивалар үндүрери-биле кызыгаарлат-чанынын хоралыг практиказындан ам-даа уштурмаан.

Колхозтарын организас, ажы-агыйнң быжыглар талазын-биле демисеге көдө Советтериниң ролун бедитпейн келген. Көдө, суур Советтериниң удуругу болгаш организас ролу ам-даа чымыс. Көдө Советтер боттарынын хүн-бүрү ажылын чүгле сессияларга чугаалакыр айтырылгач белектери-биле болган ай санында хөй уурамын болгаш бөг илер-дере күрүнө дууламчыны тыпыры-биле кызыгаарлаттын турар.

Чамдык көдө Советтер даргалары колхозтарын баштаар черлеринин ажылын удуругу болгаш контроллар хүлээлгичи эки күтсөөнин көргөсөөн. Мөөн (дарга-зы эш Чоксу), Нэрын (даргазы эш Бей-чи) көдө Советтер өрткөн чымын ич-камаарып турар «Сталынч орук», «Коммунизмче орук» колхозтар-нын баштаар черлеринин илет-келин боттарынын сессияларында болгаш күтсөөннн хурдаларына чалгыс-даа катан чугаалашпаан.

Советтер чанында доктаамал комис-сияларын хөй кезин ажылдавайт келген болгаш дык хөй депутаттар сонугулар мурнуна боттарынын өткөттөрүн кыл-башпаар. Чер-чер Советтериниң сөөлү ийи сонугуларын аразында район Советиниң депутаттарынң 11 кизи боттарынын сонугуларынга чалгыс-даа латап өткөдүн кылбаан болгаш депутат-турган эштер Даткыр, Долаткыз, Делгермаз олар депутат хүлээлгичи багай күтсөөннн латап сонугурубааннар.

Чамдык көдө Советтер сессияларын чогуур үеинде чымдырбай, ол дугайында конституциянын негеделин күтсөөн-ийи турган. Нарын суур Совети бүдүн чы-мын дугуруда чүгө 3 удаа сессия

чымыдырган. Советтин ажылында депу-таттарын болгаш активчилерин идеп-кейин кызыгыткан организас-таван. Оң Советтин 9 депутаттарынң чангыла-ла сонугуларга боттарынын ажылы-нын дугайында өткөттөрүн кызып бер-бес. Оң ишкан ажыгыч чоннарнын ийити хурдаларын чымдырбай келген.

Райкукуссон болуун хурдаларын болгаш район Советиниң сессияларын баш удуур белектелин багай организас-тап, анаа депутаттарын болгаш күтсөөн кеж-гүннннн эвөөн кириштирип, чамдык чугула айтырылгач өрөгей-биле чугаалакыр турган. Күтсөөнүң чокта чаа болган бир хуралында 18 айтырылгач чугаалашкан. Күтсөөнүң 7 кежигүнн-риниң чүгле жүкүнү киржалгач-биле хурал кызып, шийтирлер хүлээп ап тур-ган фактылар бар.

Кадрлар-биле ажыл сула тургустунган. Кадрларын политиктиг болгаш ажыл-ишчи мөөн-шыннын эки өрөөнп көр-бөй ажылга кирер чоруктар хөй. Эрткен чымын Эриш суур Советиниң даргазын-га болгаш секретарына 3—3 кизи сол-чүп ажылдаан.

Районда улау удуругу бижик өрө-дигеи доктаамал эвөө организас-тавын-га. Бай-Даг көдө Советте, Эриш суурда бижик болуунун үр үеин дургузууда ажылдавайт келген. Оң чугула ажылы көдө Советтер болгаш районнуң улус өрөдиге кизилин багай удуругу.

Ажыгыч чоннарнын коммунист кизилтигезинге база оларын камдык-чымын быжылаарына дүш-хулаула бол-ган спорт улау ролду ойлаар. Иччалза районда спорттун «Искра» болгаш «Кол-хозчу» деп эки тура ийитилдериниң кууку организас-тавын ажылдавайт ту-рураар. Күш-кулауунун болгаш спорт-туң ийи-бүрү маршалдарын органи-зас-тавайт келгенден анаа көрүгөн мун-мун рубль чыл санында-ла ажыл-да-тынмай турар. Өкө-даа кулаула-мас-салыг ажылдар өжиктөөн. «Чаа орук», «Кызыл сымды» колхозтарга дык үр-үде кино көргүзүлгери организас-тавын-маан.

Чер-чер Советтери ажы-агыйга уду-ругуна өжиктөөннн дараазында фак-тылар керенчел турар. Район өрткөн чымын тараанын гектар санында ор-тума-биле 13—14 гектар дүжүттү амыр тургаш, чүгле 3—4 гектарын ажаан алган. Ичкөк бүрүдүндө 600 литр сүттү саап алары планга көрүгөн, а херек кырында чүгле 370 литрин алган. Оң ишкан хойлардан дүк кыргылазын-ны планга база-ла күтсөөнннн. Кол-хозчу суурлар тудуларынң темпини хөдө өжүк чоруу келген. Ажы-агый-ның шак ийиди чугула айтырылгач чедишкенин шийтирлерге көдө Советтерин болгаш райкукуссон ролу бедидери негетини турар. Иччангаш көдө Советтериниң удуругулазын колхоз бүүдүрүлгезин шийтирлер-биле улаа-дырары чугула.

Д. ЧАМЗЫРАЙ.

Агро-зоотехниктиг өөрөдиге

Сут-Хал районнуң «Сталынч орук» колхозта агро-зоотехниктиг өөрөдиге өрткөн чымын ноябрь айга 30 кизи ийи-наачыны организас-тап тургускан, оон бээр чүгле 8 удаа ичкөл кылган.

Агроном эш Терехтин болгаш зоотех-ник эш Прансованын агро-зоотехниктиг өөрөдиге удуругуна көшкөк тургус-каны-биле башкылар ичкөлдөр хүннере чөк болуп, ичкөлдөр үстүп турар.

М. ЧАРТАК-ХУНА.

Ындыг чорук бот-шүгүмчүлөдү хөгжүдеринге дузалавас

Чокта мени өскө үш партия райком-нарынң пропаганда болгаш агитация кизилтериниң өрөгелиндери-биле кады Тула обкомунче кийтирер берген. Анаа болгаш, районда коммунисттериниң политиктиг өрөгелин дугайын илеткен көрүк ужуругу турган бис. Оң кийтир-тишкын мени дык өрткөн чымын бис мөн. Болчуг амчаран сеткил-биле лаштын. Обкомга келгеш, бүгү-ле ажыл-хөрөктүң байдалын ажы-биле чугаалап бергеш, севиктиг чүддер талазын-биле сүмөдөжикши-даа кызыксаан мен. Коммунисттериниң политиктиг өрөгелин бегерлер чокка анаа санын ишкан организас-тавын, бодуустуа дүжүттү-биле шын шийтирер ап шыдаас хире айтырылгач база тынып келгизээр турган. Обкомунң пропаганда болгаш агитация кизилтериниң өрөгелин эш Ходьков ажы-хөрөктүң байдалын чугаала-рынче бисти чазан. Ажы-чакыт чогу-биле чугаалакыр бис деп ол мөөн-дүн-даа харын.

Оң чөвүдөл хурал мен болаарымга, ажыгыч канып бир адырынң дугайында өткөттөрүн динчаар чөвүдөл хур-даларын удулга кызылгач чүгө чөк болган. Мөөн мурунда ажы-хөрөктүң байдалын илеткен чүгө чугаалаан эштер колдуунда-ла сан талазын-биле көргүзү-лери чугаалаары-биле кызыгаарла-гын турганнар. Олар кылган ажыларын дугайын дегеренгей чугаалагы-лаш, чүгле чугаалаан сөөлүнде барыч четтестер дугайын касы араа демел-деп каап турганнар. Оларын илеткел-дери анаа-ла тайын өрте бершлээ. Оң өшпөтө шоолугдаа эвөө, каш-ла эл-дек өдигери берилгөн.

Обкомунң пропаганда болгаш агита-ция кизилтерин биске, районга үр-гүчү-ле каап турба болгаш районга байдаларын бистиң кийркен бижиктерин-иң көрүп ап турары тодогаргай-ла болгай.

Иччангаш, мен эш Ходьковтун кий-тирмиңга каттыжар, бүгү-ле чүвени ажыт-чакыт чогу-биле чугаалаар деп шийтирер алгаш, иччалз кылган-даа мен. Иччалзак мөөн ол ажык чоруун мурында сир деп талаша өргиле хона берген.

Мен анаада ишкан, чедишкенин өрөгелин, а бо чымын партия чыры-дыныканын четчелен турувуста биске таварышкан бегерлерин дугайын болгаш оңу канчаар ажык өрткөнүн чугаала-п эгелзөө мен. Чамдык коммунисттер политиктиг өрөгелин чымын хевир отарга таварыштын шын шийтир ап иш-даван болгаш райкомунң ажылдакчы-лары оларга өй-шаанда дузалап шыдавайт барганы шын-на болгай. Чамдык комму-нисттер боттарынын култери ажык үдөөш, бот-кичкөл-биле өрөгелин шийтирер алгаш, сөөлүндө көп оон чүдү-дө бүтсө-тир дөрөн боттары бугу-тур көргөнер. Иччангаш, олар бугу-тур турутуу бөрин бистен дык көп турар алараннар. Бистер оңу дегин, «Боровово» совхозта, ишк ажы-агый-ныда, дарааныкчыларын өрөгелин болгаш өскө-даа черлерге партия органи-зацияларына СЭКП тээгүтүн өрөгелин-ниң бөлүнерин тургустууун бис. Оң үш бөлүгүн эки ажылдан турарлар. Дынакчылар өрөгелин-дээ.

Бо чыжөк болза, бистиң ийи-наачынар чымын турарымын: бирде бүгү ком-мунисттер барык албадар чымын бөлү-гүмүрге дайылап ап, бирде бот-кичкөл-биле өрөгелин шүптү кижилерге сүмө-лен турарымын хөрөктөлү турар. А пропаганда чугула чүгө болза, кизи бүрү-биле чалгыстап танымнар, бүгү күштерин болгаш болунар аргаларын коммунист бүрүдүнүн сонугуларын өрөгелин көрүп болур.

Мен бодуунун мөөдөлине пропаган-дистерин семинарында дугайында ай-

Көжүп чоруур культура базазы

Чурукта: Танды районнуң «Кызыл партизан» колхозунун кадарчылары. (Солгай талаанда) 70 харыг Оюн Шүрүшкөк, (оң талаанда) Ондар Себе, (ортузунда) Себенин уруу Тана адзан-биле Шүрүшкөккө ном номчуп, тай-мыларга оулары.

Бо чымын эгезинде Тандының «Кы-зыл партизан» колхозунда организас-тавын култура базаны чон ортузунга полит-кижизилдеге, таймыр массалыг ажыл талазын-биле ийи-ле айларын иш-тиде дуржулазын бүүдүрөткөн. Көжүп чоруур култура «Кызыл партизан» колхозундан агыда, районнуң Калинин атыг, Ленин атыг колхозтарынң малчынарына, ыракта турар бригадаларга кино, концерт көргүзүлгери, ном-чулга болгаш бөдөөлөрүн калбарып көрүккан. Култураның барган черлеринге оңу колхозчу ажы-ишчилер улау сонугула-биле хүлээп ап турар.

Бир черден өскө черге көзүрөнгө өптүг кылдыр трактор шанааның кы-рында тургустунган шеверин (чык) бажычыга шийтир иштинде 23 кизи кино азы концерт көрүп болур. Оң дө-рүндө бичи сценаны, экик талазында кино аппараттар тургустунган өрөгелин-гешти, ийи чартында сонгарымы. Бажычыга шийтир хемчөөнү таарыштыр иштин дегиле шимделди көрүштүг кахдыртыган. Култура агитациястогу үрүчүгү үндүрүп чоруу, дык гармонь, патефон, шыдыра, кылдыг көжүм хер-реселдери болгаш библиотека база бар.

Култураның өрөгелин комсомолчу эш Ефимова организас-тап ажыл талазын-биле мергезилдин илереткен, кино ме-дехантинге база бөү ажылдан турар. Чонун чөптүг негеделин үрүчүгү өрөгелин көрүшкөн, чаа-чаа киноларын эвөөн, концерт көргүзүлгезинин про-грамманын негед, библиотеканын ном фон-дуун улам байдым турар. Мөөн-биле кады көдө ажы-агыйн улам ийи хөгжүдөр талазын-биле партияны бол-гаш чазактың ап чорудуп турар хемчөг-

лөрүн чедишкенин боттандырынче улаан бөдөөлөрүн, чүртүгү иштин байдалына, дегелдей болушкуннара холбаштыр таймырларын база кал-барып турар.

Танды районода култураның ажы-лының дуржулазын өрөгелин көрү-шкөн, областтын култура өрөгелин бо чымын организас-тап эвөөн хемчөөлөрүн кылдырып белектелип турар. Амгы ажылдан турар Фур районнуң Ак-Чы-раада түрүм, Борашайда өскө култур-баларынң ажылы улам өжиктер, об-ласта чаа 11 културалар бо чымын негед тургустунар. Иштин Бай-Тай-ганын Кара-Хал, Барынын Кызыл-Тайга, Сут-Хөлдүн Уру, Чөөн-Хемчактин Себеге, Улау-Хемчин Хөндөргө, Тес-Хемчин Оруку-Шынаа ишкан черлерге култура организас-тавы оңа негетиниң турар.

Амгы ажылдан турар култураларын улам быжылаар, чаа тургустунар кул-тура базаларын организас-тап талазын-биле партия, совет, профсоюз болгаш комсомол организас-тавынын мурнунда чугула сорулгалар салдым турар. «Мал ажылынын продуктары» бүүдү-рүн көзүдери дугайында СЭКП Төл Комитетинин январь Пленумун док-таалы чедишкенин боттандыраар, көдө ажы-агыйда, ийи-ле артык бүүдү-рүлгезин мурнакчы дуржулазын кал-барып, социалисттиг чарышты үр-түн-недиг болуур талазын-биле култура-ларынң ролу улау. Оларын културанын бүүдүгү ода кылдып, ажылын партиянын амгы негеделин деннелин бедидери чугула.

Я. НОРБУ.

областын лекция бөрөзүнүң директору.

Тудугжуларда агитас-массалыг ажыл

Бай-Тайга районнуң «Тилдиге» көдө ажы-агый өрөгелин тудуг бригадын-нын бригадир эш Тойбу-Хаа тудугжулар ортузунга агитация ажылы эки чорудуп турар. СЭКП ТБ-ның январь Пленумун шийтирлерин тудугжуларга 3 удаа та-

ныштырган. Чорудуп турганы бөдөөлөр-гө 72 кизи кырышкен. Тудугжуларын күш-ажылын чөп орга-низас-тавында бригада 2000 ажыг чу-дукту көсөөн, орук агычче үндүргөн. М. ЧИЖИТ-ООЛ.

Бүүдүрүлгениң чедишкенин быжыглар

Бүүдүрүлгениң ай планын күтсөөн-диге Кызылдың сапог идик дараар мас-терскаянын коллективинин дараанык-чылары болгаш мастери бедиң көргү-зүлгери чедип алган. Мастерская бүү-дүрүлгө планын январьда 104 хуу, февральда — 112 хуу күтсөөн.

Бо чедишкени коллектив хамыктын мурнунда күш-ажыдын салыга-чурумун быжыктырганнын база күш-ажыдын организас-тавын өжиктөөннн түнө-лине чедип алган. Бүүдүрүлгө ажыл нор-макчы хүн-бүрүде ажык күтсөөн турар мурнакчы ажыкчыларынң саны өскөн. Чижэ, эштер Савин, Зайцев, Кузин олар планын ай санында бүүдүн чартыктан ажык күтсөөн турар.

Быжыкчылар Букаров, Юрин болгаш Гусман бүүдүрүлгениң планын ажык күтсөөн-биле кады хөй чиг-өт мате-риалдарын камнагызын чедип алган. Бүүдүрү үндүрүп турар продукциянын шынары өжиктөөн. Чүвени үрөй кылды болгаш чиг-өтти доктаатынган нормалардан ажык чарыгдарын бистиң мастерска-даа узулганын.

Күш-ажыдын бүүдүрүлгүн улам-на бедидер болгаш ажыкчыларын күжүн чогуулагы ажылаар сорулга-биле ам-узе мастерскада хром шик кылдыр ийи бригада организас-тавынган. Оң брига-далар бүүдүрүлгө планын үрүчүгү ажык күтсөөн, эки шынарын продукцияны берип турар. Бригадаларын аразында социалисттиг чарыш калбарган болган ол бөдүнүң эки түнөдери бо чымын баштайгы ийи айларын берген. Бо ишкан бригадаларын тургузарына ажы-чын күжү бисте четир.

Иччалза-даа мастерскада чиг-өт чедишпейн, оон үкүткел бээр таварык-галары хөй. Ишканын байдал мастерскада өрткөн чымын турган. Оң чорук коллективин бүүдүрүлгө планын бир ай деп дески күтсөөн-диге шийти-ген.

Култураның ажылын удуругу

Ак-Чыраа болза, мийиштин бола бол-гаш шөөр-малга өнчө таарымчалыг, эки оларым чөр. Мында «Торгалыг» болгаш «Совет Тываның 5 чымы» колхоз-тарын малчынары чуртап турарлар. Ак-Чыраа ол колхозтарынң төптөрүн 58 километр ирак хемчөөлүгү чөр болур. Мында чуртап турар колхозчу малчы-нарын ортузунга полит-кижизилдеге суртаал болгаш култура-массалыг ажыл-дарын чорудары-биле өрткөн 1954 чы-мын сөөлүгү үеинде анаа култураны организас-тап, ийи өрөк бажының бир өрөгелин дөзүг, плакат, радиопреним, телефон болгаш ном, сетүүдөр-биле көрүштүг кылдыр кааптан тургускан.

Хүн бүрдө болуу турар чаа-чаа согуш чүдүлери динчал болуп амыр болганын-га малчынар көчүгү өрүп турганнар. Иччалза-даа оларын ол идегели ках-дыртымайн барган.

Култура тургустунган соонда январь, февраль айларда чорудар ажыларынң планын азып каан боордан агыда, културалыг доктаамал лекция, беседа, согуш номчулазы болгаш өскө-даа кул-тура-массалыг ажылдар план бүүдүрүп чорутуулан. Мында хаан болуп турар бөдөөлөрүн шынары көчүгү чымыс деннелиг өрткөн турар. Оң ишкан културалык кадыг-даа солун, сет-кү чыгыламы чок.

Бүүдүрүлгениң ай планын күтсөөн-диге оналгаларын кол көргүзүлгөр талазын-биле күтсөөн-диге улау турган. Эрткен чымын ол четтестерин катталгас дугайында бижик магалык алап заво-дунда тургустунган деп болбас ужуругу. Алгы заводун директору болгаш областтын чүгү үндүрүнүң өрөгели бо дугайында өй-шаанда санын салып, чиг-өт материалдарын четир санын күр-дөөнүн тургузарынче оңа агыч-өгелин санын чугула. Заводтун директору чери болгаш областтын чүгү үндүрүлгө өрөгели сапог идик дараар мастерскада хөй күш-үнөр ажыларын механизас-тап дугайында эки санын салбайн турар.

Оон түнөдиге мастерскада барыч бүүдүрүлгениң хөй-биле кылдып турар. Мастерскада сапог идик дараар өргө машиналар ажылдан турар, иччалза өл машиналарын бүүдүрүлгүгү каду болган продукциянын шынары херектөөннн негеделин кахдырбайн турар.

Мастерскада хөй күш үнөр ажыларын механизас-тап продукцияны бүүдүр-гүн каш каттап көүдөйдүр, оң шынарын өжиктер болгаш бот-үнеин чигедир. Мөөн-биле чегелестир бүүдүрүлгени култураның бедидери күш-ажыдын бүүдүрүлгүн бедидеринге болгаш ажал-чынарнын ажылын байдалын өжик-теринге улау ужу-дуламы. Иччалза-даа хөдөдө байдал бо негеделерге дүшпейн, оларын ишти арыт-сийит эвөө болуп турар.

Администрация чери, партия, профво-дөл болгаш өскө-даа хөй-ишти органи-зациялар боттарынын ажы-чорудулазын бүүдүрүлгө ажылына холбаштып тургулар болза чүгле иччан оларын ажылы чогуур үр-түнөдиге бөөр деп чүвени ажы-агый черлеринин удуругуларын утуп болбас ужуругу.

А. САННИКОВ.

дөх начальниги.

Култураны организас-тап тургускан соонда анаа доктаамал ажылар агита-торларын байы-даа колхозтарда партия өгө организас-тап быжылап тур-гускан. Оң ишкан мында тодогаргай тур-гускан ажыл планын бестин чок. Кашан кым канып тегага беседа номчуртуп деп чүгө бедилгес. Култура каш шактан өгелен, каш шакка четир өжиктөөн чыпта бедилгес, тодогаргай көргөсөөн чаралы чок. Култура организас-тавын-гадан бөөр чүгле 4 удаа лекция ном-чутуулан.

Култура өрөгелин Төлшөн Чымын ажылы канып ийи-ле чорударын арга-дурулгалын билбес, база бөдүнүң билин бедидер талазын-биле хемчөг ал-байн, үе-шакты анаа-ла оура халас арттырып турар. Оң ишкан ол колхоз-тарда партия өгө организас-тавынын секретарлары анаа канып-даа удуругу-га, сүмө бербейн турарлар.

Иччангаш малчынар ортузунга полит-кижизилдеге суртаал болгаш култура-массалыг ажыларын үрүчүгү доктаамал чорудуп, културанын ажылын үдесин-биле эде тургузар СЭКП-нин Фур районнуң планга «Торгалыг» болгаш «Совет Тываның 5 чымы» колхозторда партия өгө организас-тавынын негетиниң турар. В. НАПТИТ-ООЛ.

делип турар методтары ажылдакчыларга чүвенин шыны чугаалагы болуулар-дыр. Мындыг болуулар: областан район-га кым бир кизи чедип көөр. Келгеш, дүз көрүтөр дугайын барык-ла бодалас, харын ажыдын четтестерин дугайында ийи-бүрү фактылар чымып алдыр чүдөн артык ордокдир. Келгеш кизи материалдарын чымып алган дараан-на чоруттар, оон соонда обласка чөвүлө хурага кежээлери ийи-ле солуга бижин каарын мазаар апаар сен. Сөөн партияда бүү-биле чугаала-шкан чүдүдери сөөлүндө көп сөччө удуур өрткөн көөр, иччангаш ажы-хөрөктү катышкан күш-биле өжикти алдырыч санын сакдымайн бар.

Бистиң партиянык коммунисттерин шыны болгаш ак-сеткилдиг, шыны чажы-рызынга болгаш хажытылгыча өрөгелин чүдө турар. А чамдык удуругулар эргижирөөн, өйү өрткөн «Шыны сөзгөнүн чыгыш-шаар» деп үдөгөр чугуаын барындаап чоруулардыр. Оң-биле олар боттарын удуругулазында ийи-ле биле аразын мөөн, оларын шын эвөө кижизилди турарлар.

Бисте чүвени мегелеп чөрүү дөш оларын бүүдүрүлгөр аржак, чүгө олар-га эчкөк байдал таварык бөдөөндө сөз-сизгеш, чүгү-даа ийи чок өрткөн каап чөрүү ажыкчылар база бар. Бир эвөө, хынаада чорудуп турган, оң ажылында канып-бир четтес чүдүлү барыш чок кылдыр илеретин көзгө, ол чүгө иччалза дөш минин чугаалаар. Четтес чүвени бөү илеретин күтсөөн чөрүк ол. Ийи-ле ажыкчылар болунар арта чогуу баш удуур билип-лаа турар, канып-бир онал-даны күтсөөн мен дөш туралы-биле дүлөөн аар. Оң, оон түрүк бөдүндө бүү-дүрү чок-даа турган, чүгө «донгула» албас сорулга-биле бүүрү хүлээринге кезеле болуу.

1933 чылда Доббаска партия обкомунуң пленумунда эш Орджоникидзе санын кашан бир-ле номчанын сак-тып көрүп-дир мен. Иччалза дара метадурларын хождунгай чөрүү узу-галар дугайында айтыртын чугаалажы

турган. Ажы-агыйлар савал берги-лөөш, тангырагалар болгаш хүлээл-дөр ап, хамык-ла чүвени чажырып, каш калканыр. А эш Орджоникидзе оларга иччалз чугаалаан: «Силер боттарынын бөгүнү санадырларга чүвенин шыны партиянын област комитетинге чугаалаары, мегелеп, партия комитетин өчкөк байдалга таварыштырып турарлар ишкан багай чүгө чок. Руза бисте бар деп шын эвөө чугаалаан турар-дыр силер. Силерге түрө чогуур четир санын бол-гаш силерге хөрөктү шынары руда силерге чок дөрөн бөдүн билер мен. Мында руда үндүрүнүң удуругуларын олуруч турарлар, олар силерин сана-дырларын динчал турарлар, а силер шыны чугаалавайн турар болганын, оларын астыктарын турарлар да. Бир эвөө олар руда талазын-биле байдал канып-гыл деп чүвени шын билип антар болза, оон өрөгелин көргөш, силерге дузалаар багылар. Удуругу партиянын органи-зациянында чүвенин шыны байдалын чугаалап бербес улау айыктык чөрүк бөдөр». (Г. К. Орджоникидзе «Чымын чүдүлөр болгаш чугаалаар». Бурунун политиктиг номнар үндүр чери. 1945 чыл).

Тул обкомунга мөөн илеткелдин тал-лазын-биле болган таварыкты ийи-ле кон-чүт чүгө эвөө-ле харын. Иччалзак чүвени шыны ажы-биле чугаалап ажыкчыларын шын эвөө көрө бөөр чөрүк өрткөн өштүп турар болганда ол чөрүк мени дүвүрөткөн. Ийи-ле чөрүк бистиң ийи хөрөксөс хоралы болгаш ажыкчыларын аразында шын эвөө харылаа байдалы тургузар. Оң чорук ак-сеткилдиг партияны харылаа бай-далын ортуна дүжүмчөк чорукту төртүндүр. Оң чүгө чалгыс мени эвөө, мөөн хөй-хөй иштерини көздөйп турар. Оң дегин

Күш-ажыл хоойлузун шыңгы сагыыр

Совет күрүениң күш-ажыл хоойлузу бөлүк, күрүе, хэй-ниңти организацияларынның, үдөтүр бөлүм бүүдүрүе черлерин аякчыды, албан-хаакчыларынның арасында эрге харызааны болтам күш-ажылды сагыга-чүрүмү чатыме зай системга быжырган туур.

Совет күрүениң хоойлузу бистин сүртүвүстү аякчы чонварын күзөлтүрдүндү үдөтөлтүнген болтам оларын эрге-ажыны камгалап туур социалист хоойлу болур.

Социалист күрүениң хоойлузын шыңгы сагыры болтам жакым чокка боттандырып Коммунист партия болтам Совет тазак өрөдөп келген. Совет эрге-чатырган күзөп алган хоойлулар болтам айткышынарны кичи бүртүр сагыр болтам оларын күзөлдөп хайгаарар күзөлтөргө.

Күрүениң албан черлериниң, хэй-хэй организацияларынның болтам үдөтүр бүүдүрүе черлерин бүү-ле ажал-чоругага чыга чыга болтам күрүениң хоойлузын үдөтөлтүнгөн боттанып туур.

Мичанган Совет күрүениң күш-ажыл хоойлузу шыңгы сагыр дөш, оңу амырларга чөп боттандыра дөш демисежери күрүе органдарынның, хэй-ниңти организацияларынның үдүрүчүлүгүн, үдөтүр бүүдүрүелерин директорларынның чыгуа күзөлтөргө.

Индя турбуже чакым бүүдүрүе, албан черлерин тазалан аякчыды, албан-хаакчыларын аякча күзөп алыр да болтам аякчыды үдүрүе күш-ажыл хоойлузун негеделерин барымаалавайн баарынның фактылары бар. Индя чоруктар күш-ажылды бүүдүрүчүлүгүн чыгарып, аякчы-хөргөчтерин чыгарып катаралды таварыштыр туур.

«Хавас адмы» трестиниң Кызилда приск эргелеп хамааты Константин Павлович Иванов күш-ажыл дентерин болтам өскө-даа документалары хынап кырып аякча күзөп алган. Чинге-Кыг бүүдүрүелерине маган эргелекчиде чорукчуна, Иванов деп кымыл өл? Ой болза, 1948 чылда Фрузе хоорайның № 13 стовоаянын улуг бугалалары турган, 32600 рубльи самчылаан. Ой черден дөш чорукчан, Чита хоорайның № 3 стовоаянын улуг бугалаларыне аякчадан кирген. Анаа 8997 рубльи самчылаан. Тыва өлкөсө дөш келген. Оңу инди Чинге-Кыг бүүдүрүелерин аякчылар маганынды 65022 рубльи самчылаан баа-ла дөш чорукчуна. Истелег органдары өз самчылаачыны турган болтам оңу бүүрүдүг хөрөп бүртүрү-биле илереткен. Алдын трестиниң эргелеп Иванов аякча күзөп алырды күш-ажыл хоойлузу 27 чүүлүн негеделерине-ла, кадыраын шилти алырды оларын политиктиг болтам аякчыны мөзү шынары көрүгүч дугайында коммунист партиянын өөредин-даа барымаалаван.

Күрүе аякчы-агыл болтам хэй-ниңти организацияларынның үдүрүчүлүгү сүл болтам прокуратура органдары күш-ажылды чүрүмү сагынас чыгаалар-биле кам хайра чөк демисежери чорукчу күзөлтөргө. Ой аякча Совет күрүениң күш-ажыл хоойлузун негеделерин үдүрүчүлүгү бүүдүрүе жуурут.

Күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн 39 параграфында болтам СНК-нын 1938 чылдын декабрь 27-ле үдүрүе докталаында айтканын бугаар алырда аякчыны, албан-хаакчыларын аякчадан үдүрүе оларын күш-ажыл дентерине аякчадан үдүрүе докталаында айтканын бугаар алырда аякчыны күш-ажыл хоойлузун кайч чүүл-биле үдүргөни бажырап албан организация чырыны үдүрүчүлүгү, үдөтүр бүүдүрүелериниң директорларынга даасван.

Күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн «В» агымында аякча эрге-мережели чөк, аякчы кымыл шыдаас кичини аякчадан үдүргөни чүрүмү айтканын. Индя болза-ла, 47 чүүлү бирги койчы-бырында күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн «В» агымы-биле аякчадыктын аякчадан үдүрүе профивелет организацианың (РКК-нын) чөшпөөрлери маалаыа керек деп айтканын. Бүр эвес аякчадыктын профивелет организацианың чөшпөөрлери чокка аякчадан үдүргөни оңу үдүрүе кичи РКК-га болтам судка негедели килер болза, оңу аякчадан килерин хоойлу негет туур.

Чакым бүүдүрүе болтам албан черлерин үдүрүчүлүгү күш-ажыл хоойлузу оңу негеделерин барымаалавайн турарынның фактылары бар. Бай-Тайга районун Талч ортукм шталазын өөредиге эргелекчиси турган эш Орлов Иван Сергеевични аякчы кымыл шыдаас дөш профивелет организацианың чөшпөөрлери чокка олово аякчадан үдүргөни. Орлов о дугайында судка негедели килерген. Кымыл хоорайнын улус судунун бирги үчөтөтү оңу негедели хынап көргөш, профивелет организацианың чөшпөөрлери чокка Орловту үдүргөни шын эвес деп санаан. Мичанган Орловту аякчадан килер килер болтам оңу аякчы чөк турган үзөниң 20 аякчы хунаун төлөври 1464 рубльи олово Орловга төлөөр.

а ол түндү бүүрүдүг кичини төлөткөн, оловога өгөдөр деп шийтирөөн.

Ой мичан Кымыл хоорайның черлегелерин индизелерин №1 маганынды садылган турган эш Чучалына Акулина Иванова күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн «В» агымы-биле аякчадан үдүрүе. Аякчадан шын эвес үдүрүе оңу о судка билдирген. Кымыл хоорайнын улус суду оңу негедели хынап көргөш, Чучалынны аякчадан үдүрүе дугайында профивелет организацианың чөшпөөрлери чөк болтам болтам харын оңу организацианың үдүрүчүлүгү сагыны хөрөжөн кичини аякчадан үдүрүе, совет хоойлузу харымы-биле үрөп турган илерөн. Эш Чучалынны оңу черинге катар аякчадан килерин баа оңу аякчы чөк турган үзөниң 20 аякчы хунаун төлөври 870 рубль 20 кошекти төлөп бээр кымыл суд шийтирөөн.

Үстүне негедели черектерин дугайында хоорай судун шийтирөөн өлкөсө судунун коллегияны күштүг бүүдүрүе аргырап.

Олашкан аякчыга харысага чөк, аякчы норман үдүрүчү күзөлтөсө, күш-ажылды сагыга-чүрүмү үрөк килер-биле кам хайра чөк демисежери чыгуа. Оларын аякчадан үдүрүе баштайм сагындырып-даа негетиме болтам сагындырып чокка аякчадан үдүргө дөш ийи чөдү хонукту аякчы төлөври-даа бербес.

Күш-ажылды сагыга-чүрүмү үрөк, олашкан аякчыны үдүрүчү күзөлтөсө кичини күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн «Г» агымы-биле аякчадан үдүрүе. О дугайы оңу хоойлузу негеделери-биле аякчадан дүшкөн тургану. Чакым албан черери аякчадыктын бөдүнү шүгү-биле каанып-даа кичини-биле кичи аякчадан турган-ла, чатыме удаа чүрүм трестиниң тазалан-биле керек ху-дөткөсү дөш күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн «Г» агымы-биле аякчадан үдүрүе чоруктар бар.

Кымылди эскери станцияда камааты М. Г. Васильченко 1954 чылдын июнь 23-те машинистин дуулаачымынга аякчадан кирген. Электри станцияны пех начальни эш Моношкин оңу кичини көчөгөргө кирген, а оңу шалакын машинист дуулаачымынның кымыл хөвөр артырган. Оңу сонда Васильченко анда көчөгөргө шалакын төлөп бөргөн, азы оңу машинистин дуулаачымынга хөвөр артырган дикон. Эш Моношкин «азы чөткөн кичи-дир сөз» дөш оңу дикон чөшпөөрлери, харын судка чокка «көчөгөргө аякчадан өскө» деп харысаан. Индизага эш Васильченко оңу аякчы күзөп албан. Оңу сонда күш-ажылды сагыга-чүрүмү үрөк дөш күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн «Г» агымы-биле оңу аякчадан үдүрүе. Администрация чери эш Васильченкога хамарыштыр кичини-биле керектерин албан болтам харын-даа оңу дөш чөткөн кичини көчөгөргө аякчадан турган күш-ажыл хоойлузу негеделерин дүшкөн болтам.

Эш Васильченко аякчадан үдүрүе шын дөш дугайында электри станцияда РКК-нын үдүргөни шийтирөөн күрүе албан черлерини профивелет өлкөсү президиуму шын эвес деп санаан болтам үр шийтирөөн күш чөк бүүдүрүе, керекти сууа көрү-биле шийтирөөн.

Каа-Хем районун Ворошилов аттыг колхозун эотехниги турган эш К. М. Матвеевти Сары-Сеп МТС-тин дирекция чери «багай аякчадан турар кичи» дөш күш-ажыл хоойлузу 47 чүүлүн «Г» агымы-биле аякчадан үдүргө. Ой дугайында эш Матвеевти билдириниң суган хынап көргөш, оңу аякчадан үдүрүе шийтирөөн дугайында баштап турар фактылар чөк болтам, харын колхозун баштап чериниң болтам инди хэй-ниңти организацияларынның эш Матвеевти дугайында бажон характеристикалары оңу аякчадан өш тазалан көргөсүн.

Матвеев болза, дөш эрмекиг эотехниги оңу аякчадык чөрби аякчы чыл аякчадан. Ой жоон мурунда өлкөнү көдө аякчы-агыл эргелекчиси аякчадан турган, СЭЖ ТЕ-нын сентябрь Пленумун шийтирөөн бугаар көдө аякчадан берген турган. Суд болза, эш Матвеевти оңу аякчадан катар килерген. Оңу аякчы чөк турган үзөниң чөрби аякчы хунаун шынаын МТС-тен төлөткөн.

Ой мичан аякчадыкчыларын аякчадан үдүрүе болтам аякча килериниң айтканын кыры-биле көрүп, күш-ажыл хоойлузу негеделерин сагымын келген Тес-Хем районунун даргаан турган эш Марчины баа ла мөнаа чыкк кымыл айтканы чыгуа.

Аякчы-агыл болтам албан черлерин үдүрүчүлүгү администрация шүгү-биле күш-ажыл хоойлузу негеделерин шыңгы сагыр күзөлтөргө. Улус судтары болза, ССРЗ-нин Дөш Советиниң негедели хөрөниң коллегиянын 1952 чылдын ноябрь 20-ле үдүрүе докталаы бугаар күш-ажыл хоойлузу камгалайын шыңгы кичиниң салып ху-дөткөргө.

С. ШАЛЧЫМА,
область судунун кежигү.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГАЛАР

Аякчы шагында

Кымыл хоорайнын уруулар консультациянын чери аякчы шагында үзөниң хурадалар кымыл шын эвес протекталан аякчадан чөдүр адырлайбын туур. Бо чымыл мөрт 10-ла хунаун 4 шахта бүүдүрүе хураал болур деп чарлаан. Ой хураалы мөрт 11-де аякчы шагынын үзөниң өрттиргөн.

Оңу журуулар уруулар өмчизиниң хураал адымынның инди чүрүм бугаар айтканы шагында келген элөөн хэй ады-келер уруулары-биле аргажөтүн кырыдан бир шах чартык чөдүр шыдагынын маанаар укурга таварышкан.

Н. ТАБИЛЬСЬ.

Акша-хөргөни чөп чарыгаар

Бистин өлкөнүң колхозчу тарачыларынның хэй-хэй уруулар күрүениң иделу хандырылганда болтам интерваторларга чурттан туур. Илаңгы оларын аяк-чөмөгө күрүенде дуулаачымын көргөскөн. Индиз турбуже, анда өрүтүнгөн аяк-хөргөни шын чарыдап, интерваторлар чөгүрү үзөниң аякчадан чарыме кичиниң саздырмай туур. Оңу чижон Чөөн-Хемчик райондан көрүп болур.

Районда «Искра» колхозун баштаар чери район школарынның интерваторларга хөргөтүр аяк-чөмөгө колхозтун эргелекчиден үдүрүп берип туур. Оңу үдөниңде Чадаана хоорай, Бала-Тала, Чадаана сумунда школа интерваторлары оңу колхозка 30 муң аякчы рубль өрөдүг болур, эртен чылдан бээр шилчи келген.

Районда школа интерваторлары колхозтарга болтам албан организация черлерине өрөдүг болуп туур. Бо болза бир тазалан колхоз баштаар чери көдө аякчы-агыл ардеиниң Уставын каржыны-биле үрөп турарын, ийи тазаланда район болтам район кичиниң школа интерваторларын чөгүрү үзөниң аякчадан бөйбүл турарын керекчел туур. Оңу-биле колхоз интерваторлар чарыдагына көрдүнгөн аяк-хөргөчтерин үлөгөн, кирген үчөтүнү шын аякчадан тургустунмай туур.

Х. ТОРЖУ.

Ында чүгө клуб соогул

Өдүр районун «Кымыл тук» колхозта көдө клуб бар. Оңу септелген болтам дериздеп багай эвес. Оңу-биле черелештир колхозтун аныктары хостуг шактарын культурут дымтангырыга баа мынактар. Олар клубунга кино, концерт көрүп, лекциялар, лекторлар дынаан, культура-массалыг өмнөдөр организастарын аякчы күзөп турарлар. Бо чорук клубтун чөдүнүң аякчадан чарыдагына таарычылгы байлап тургусван.

Индиз турбуже клуб эргелекчиси эш Шивек-оолдун харысага чөк аякчадан турары-биле клуб соок, культура-массалыг аякчы чөдүнүң аякчы туур.

Болхозчуларын культурут дымтангырыга улуг укур-дууламгы клуб аякчы үнөлөп, клубту культура-массалыг аякчадан төвү бөдүрүе чыгуа.

Т. ДОРЖУ.

Эмнелге аякчы экижидер

Улуг-Хем районун Киров аттыг колхозта кичи эмнелгерин аякчы экижидер туур.

Эмнелге чериниң шоочалыг турары хаал эвес. Инди аякчадан туур фельдшер экижер эштер Чабыга, Дойба оларын багай аякчыны үдөниңде эмнелге келген оларын экижер үр шактар иштине манап, илаңгы кал оларарындан келген көдөчүлөр оңу дуулаачымын албайн, илдер чанып турарлар.

Аякчы чонварын ортууна совет эмнелгерин укур-дуулаачын дугайында лекция, бөсөдүр чоруттайн туур.

Болхозчу суурда кичи эмнелгерин аякчадан бар черестерин үзүткөл, чонун негедели хандыраы чыгуа.

Ч. ДОНГАН.

Бай-Тайга районун аптека эргелекчиси эш Н. Гудузова олашкан аякчыга харысага чөк аякчадан туур.

Аптека чери олага-биле хандыратын маанымдан экигер соока доңу, шыраы баксырап туур. Аптекада эргежөк чүгүлө хөргөлтөөр экигер чөк.

Аптека эргелекчиси эш Гудузова чылдагымын билдирсе 2-3 хүнер дүрүзүндө аякча үнөйи баа таварышталар турган. Ой илаңгы аргажөк черестерин билди турган-ла, районун калык самгалда кичиниң мынага чөдүр шийтирөөн керек албан.

М. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Кат-чиистиг үнүштерин камгалаар

Улуг-Хем районун дөшкөөр кат-чиистиг үнүштер-биле байлап. Индиз-да болза районун иш аякчы-агыл черини багай аякчадан турарында Шагаан-Арыг хоорайнын чанында кат-чиистиг иштарын хоорайнын чурттакчылары кезип оттуган туур.

Районун дөшкөөр арга-арынын камгалаан багай болуп турарында кат-чиистиг болтам тууг иштарын колхозтар, организациялар болтам иш бөлөкчелерин кымыл-даа чөшпөөр чокка боттарынын турары-биле кезип туур.

В. САНЧАЙ-ООЛ.

Польша Улус Республиканың сейминиң алдыгы сессиязы

ВАРШАВА. Польша Улус Республиканың сейминиң (улуг хурамынның) алдыгы сессиязы март 15-те Варшава ажиттинган. Сессиянын аякчылыгында Б. Берут, А. Завадский, Ю. Пиракевич, К. Рокоссовский баз Польшаның Каттышкан аякчылар партиязынын болтам польша чакаткын өскө-даа үдүрүчүлүгү чөдүп келген. Аякчыларын арасында — ССРЗ-нин полштада элчини Н. А. Михайлов, элзон хэй чурттары Варшавада элчин болтам төлө черлериниң баштынары турган.

ССРЗ-нин Дөш Советиниң Эмнелериниң Советиниң Даргаан А. П. Волков баштаан ССРЗ-нин Дөш Советиниң төлөөрлерин депутаттар болтам аякчылар ийи-биле уктаалын.

Сеймин маршалы Ян Дембовский сессияны ажиттышкан. Сеймин болтам польша улустун мурунда ССРЗ-нин Дөш Советиниң төлөөрлерине чуректин шапында байыр чөдирген.

Сеймин сессиянын хүн айтканы: Польша Улус Республиканың чызылган даштык политикамын дугайында Министрлер Чөвүдөлүгүн Даргаан Ю. Пиракевичниң илеткеги; 1955 чылда Күрүе бөдүрүе төлөөрлери болтам 1953 чылдын дүрүзүндө бөдүр күзөлдөниң дугайында өтөг; Күрүе Чөвүдөлүгүн шийтирлерин болтам декреттерин баштаары болтам оңу-даа өскө айттырлар.

Хүн айтканыларын бирги пунктуунун тазалан-биле илеткеди Министрлер Чөвүдөлүгүн Даргаан Ю. Пиракевич кылган.

Улугу Польша бөдүнүң даштык политикамын бүү улустун амырларын эрге-ажытарын болтам ханы сеткез сагыны илеретишпаса, бүү делегейге тайбынны быжыгдарынын болтам улустар арасында найырадыг харызааларын хөргөчүлөп хөргөт, бүү-ле улустарын кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Польша чакаткын төлөөрлери иденкейли карышкан. Чөвүдөлүгү хураалды укурдузы болтам өшүндө Европада болушкунарын хөргөлдөнгө саздаларын бөдүйн барып шыдаас.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Герман Демократик Республикасы-биле бистин кам аякчадан камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Европаның бүү улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын килерин келген болтам килерд туур де Пиракевич чыгуаган.

Бистин лагериниң күрүе тазалан-биле харысагалыг аякчыдыкчыларын Барын Германияның дагыл чөшпөөрлери индизиле бистин аякчы чөк чөруү-бува азы бистин кызыларарымыне кыжында халдар дор каанып-даа орада-жымшынарныга укур бистин чурттарыны хандырап туур хөмчөгөр-биле харызааларыга болтам улустарын камгаламанын бүү адырлары болупуу аякчылыгынын кил

Лондонда Карл Маркстың хөөрүңе чечектер салганы

ЛОНДОН, март 15-те Карл Маркстың мөчөөн хунуңден бээр 72 чыл болганы- биле холбаштыр Лондонда Хайтте кыла- бещенде оң хөөрүңге чечектер салыны- нын болган. Великобританиянын Коммунисттик партиясынан, СССР-нин, АКШ-тын, Румыниянын, Венгриянын,

Польшаның, Кыдат Улус Республикасынын коммунисттик болгаш ажыкчы партия- ларында чечектер салган. Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясынын чечекти СССР-нин Англияда элчини П. А. Малик салган. (СЭТА).

Синьцзян можда гидроэлектростанцияның түдүүшкүну

ПЕКИН. «Синьцзянжыбао» солунун диннадып турары болза, 1951 чылда Синьцзян можда эгелден Узбайнын улуг гидроэлектростанция түдүүшкүну доосту- руңга чоошулап турар. Гидроэлектростанция бо үенди дериглашканы-биле хандырттыган.

(күштүг) шугум шөери удаас эгелээр. Электростанцияны бо чылдык сентябрь- октябрьда ажылдадып килерери төлөвиле- тинип турар. Электростанция Уржуми хоорайнын үлетпүр бүүдүргелеринин электри энергиянын талазы-биле негелдизин бүрүн хандырап болгаш ажыкчы чоонарын чуртталга негелдизин хандырап токту боор. (СЭТА).

Чехословакияда чаа даг руднигиниң комбинатының түдүүшкүну

ПРАГА. Пльзеньде ырак эвесте Клавада хемини шыназында, демир руданын ажык чылар черинде чаа даг руднигиниң комбинаты түдүү турар. Комбинаттың түдүүшкүну Совет Эвилелинин алган чаа техникалык дузаны- биле чорудуп турар. Демир рудниктери-биле кожа дузалал

дехтери — даг үрөдир, дөрбөдээр, эки- дингир болгаш өске-даа дөхтөр өтүп турар. Тулуда кышкы үеде совет түдүүтүп дү- жүдүганы ажылгап турар. Клаваданын даг руднигиниң комбинатынын бир ээл- чээ чоюкү үеде ажылгап кирер. (СЭТА).

Корей улуска дузаламчы

ПХЕНЬЯН. Улус ажык-агыйын катап тургузарына КДР-га дузаламчы көрү- зөр дугайында ГДР-нин чаазың доктаа- нын корей улус ханы өөрүшкүдө-биле хүдөп алган. Борейның төп телеграф агентствосунун диннадып турары болза, бо доктаа ёзуугар 1955 чылда немец улус Корей Улус-Демократтык Республи- кага анык-бүрү бараанынын, механизм-

нерин, 79 миллион рубль түңгү дерини- клинерин бээр. Бо дөргөтилериниң улуг кезин Хамхын хоорайны катап тургузарына, Хванхюда металлургия заводун катап тургузарына болгаш түдүүшкүнуңа, полиграфия ком- бинадынын болгаш дизель моторлар заво- дуң түдүүшкүнуңа кирер. (СЭТА).

Чехословакия биле Румынияның аразында эртем-техниктиг кадды ажылдажылга

ПРАГА. Чехословакиянын телеграф агентствосунун медреси-биле алырга Че- хословакия Республика биле Румын Улус Республиканын аразында эртем-техника кадды-ажылдажылга айттырылганын талазы-биле комиссиянын хуралы мартта Прагада болуп эртекен. Челин алдынан дугуржулга ёзуугар Чехословакия Республика Румын Улус Республикадан аш-чөм, химия, нефть үлетпүрүнүң, база олмышкы көдө ажык-

агый, калык камгалаалынын талазы-биле элден хей айттырылганы шиптирлээрине эртем-техниктиг дузаны алыр. Румын Улус Республика Чехословакия Республикадан электри энергияны болгаш кабык херөгелдин бараанынын бүүдүрүп үндүрүрүн, калык камгалаалынын бол- гаш өске-даа талазын эртем болгаш тех- никтиг дузаны алыр. (СЭТА).

Совет Эвилели-биле садыгның Индияда өзүлдези

ДЕЛИ. Совет Эвилели-биле садыг дугай- ында айттырыга Индия парламентинин улустуң палатыныга харымлавышкан, индий чаазың төлөлекчиликте медег- лезин болза, Индия биле СССР-нин ара- зында садыг дугуржулгазыга ат салта- нынын соонда садыгның хемчазы угат- кан. 1953 чылда Индияның Совет Эвиле-

лине үндүр салыглан бараан 3,6 мил- лион рупий, СССР-ден килрип алганы 4,4 миллион рупий болуп турган болза, 1954 чылда СССР-же үндүр салыглан 25,2 миллион рупий, ыначарга килрип алганы 11,3 миллион рупий болган. (СЭТА).

Венгр-совет найыралдың айы

БУДАПЕШТ. Венгр-совет найырал- дың айы бүгү Венгрияда улуг көдүрүш- үш-биле эртип турар. Венгр-совет индустриялык организацилары ала-чурт- туң улус фронту-биле кадды Венгрия- биле Совет Эвилелинин аразында най- ыралга холбаштырган кезелерин кылып турар. Бүүдүргелерде «Мурнаачы техник- анын хүнерин» чорудуп турар, анда тускай эртемниңдер совет болгаш венгр техниканын чедишкелеринин дугайын- да илеткелдерин кылып турар. Дөди өөредилге черлеринде совет найыралга

холбаштыргар «институт хүнерин» эртирп турар. Чокта чаа доозулган «совет номак- рындалынын» үезинде венгр дым кы- рында совет номакың дегелгелерин библиотекаларга ажыткан, совет чогаал- чыларын чогаалдарынын талазы-биле литература кезелери, коммунисттер кон- ференцилары болгулаан. Совет кино фильминин фестивалы улуг чедишкел- инг эртип турар. (СЭТА).

Нерунуң медеглели

ДЕЛИ. Индиянын премьер-министри Неру март 16-да Индиянын национал конгресс партиянын можа комитеттери- ниң төлөлекчилериниң конференция- ында бүгү делегей байдалының дугай- ында чүве чуталаан. «Стейтсмен» солунун диннадып тур- арнын ёзуугар алырга, Пакистан АКШ- биле шериг эвилелинде кирген төлөдө ол Совет Эвилелине халлашканын баззы апарып болуп деп Неру ме- деглээр. (СЭТА).

Хатояманың медеглели

ШАНХАЙ. Япон радионуң диннадып турарын ёзуугар алырга, март 14-те То- кьюга болган парлага конференцияныга Япониянын премьер-министри Хатояма чүве чуталаан. Корреспонденттерини айттырылганы харымлавышкан, Хатоя- ма Япониянын девискөргүнне Каттышкан Штаттар болуңуң атомнуг бомбаларының курталыгының турарына ол ухур эвес

АКШ Кыдат-биле найыралды чуртла- рынын орунуга, ханын Кыдат Улус Республиканын бүүдүргелеринин болгаш алыларынын политикаын чорудуп турарына Неру хомулдан сеткелди иле- реткен. Ам делегейде айымдыг чорук- туң ийи одагыры бар. Оон бирөөсү ийи кезеже чарылган Германия; ийигизи — Тайвань болуп турар деп Неру медеглээр. (СЭТА).

Совет радионженерлерге АКШ-че баарынын чөпшээрел бижинин чөпшээрэвээн

Февральда АКШ-тын радионженерлер институту ук институтуну Нью-Йорк хоорайга март 21 — 24-те болуп чыл бүтүргө национал хуралыга киржирине биле совет тускай эртемниңдер кезин деп СССР-нин Харылгаза министерство- вичке чалапта чоруткан. Чалаптага айттып турганы болза: «Силер азы силернин организациларының кезигүнери бо чүгү- да болушкунуңу азад эртербес деп чүвениң билдир бис».

Совет радионженерлерге АКШ-че баарынын чөпшээрел бижиктерин бөриин- ден ойталап чорукту совет хей-ниги эртем болгаш культура талазы-биле ула- стур арзынын калы ажылдажылганына улур угланган политикаын чаа илерөөн- кини кылдыр үнелөвей барып шылаас. (СЭТА).

ССРЭ-нин Харылгаза министерствоу ол чалагалары Бүүгү-өвилелин Попов аг- тыг радиотехникаын болгаш электро- харылгазын эртем-техниктиг индустрия- ге дамчыдып берген, ук индустрия АКШ- тың радионженерлер институтунун на- ционал хуралында болуп тускай эртем- ниңдерни чорулар күзелди илереткен

Индияның генерал-губернатору турган Раджагопалачарияның медеглели

ЛОНДОН. Рейтер агентствосунун кор- респондентиниң Мадрастан дамчыдып турары болза:

Катаптап болгаш бир эвес өске күрү- нер атомнуг чепсекти ажылгаас деп чөпшээрер болза, атомнуг чепсекти ажылгаарындан шуут үнеринге болуңуң бедониниң дугайын Россия медеглээр деп айттыган.

Индиянын генерал-губернатору турган Раджагопалачария март 13-те атомнуг чепсекти ажылгаарыңче АКШ-тын чүт- күвенниң дугайында медеглел кылганы Каттышкан Штаттарга база катан медег- лезон.

Атомнуг чепсекти ажылгаарың хо- ругулар дугайында Каттышкан Штаттар- нын анык-бүрү чылагалары-биле ойтала- лар турарынын талазы-биле садыг салышынын Раджагопалачария илерет- кен. (СЭТА).

Индиянын күрүне ажылдажылгы болу- луг бирги кылгырын ийи ай мурунда «Нью-Йорк» солуга чатаазында бижон. Март 13-те Раджагопалачария митингге чүве чуталаан, болуңуң кылгырын

Чанкайшичи дээрбечилерге уаур бирма армияның чорудулгалары

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентствосунун Рунгунда корреспондентиниң диннадып турарын ёзуугар алырга, бир- ма-тайында кызыгарына районда элден каш камгалап пункттарда чепсе- ленген чанкайшичи дээрбечилерни бирма шериглер үндүр сызырган деп бирма ар- миянын коммундамы диннаткан. (СЭТА).

Бирманың девискөргүнне үлгөдип чо- руп турар чанкайшичи шериглерге уаур спешалларда бирма армиянын ужа- рчүл болгаш артиллерия өзектери кир- жиш турар. (СЭТА).

Францияның Республика Чөвүлелинде

ПАРИЖ. Франс Пресс агентствосунун диннадып турарын ёзуугар алырга, Рес- публика Чөвүлелиниң даштыкы херекет комиссиязы «спарик дугуржулгалары» бандылар дугайында хоойлу телевиделин 4 кижи уаур, 6 кижи дадагалап турда 20 бандылашкынар-биле эдилгелер чокка чүүүдүг деп көргөн. (СЭТА).

Франциянын премьер-министри Джавахар- лал Неру-биле калжыр айттырын чутал- галары-биле пакистаннын премьер-ми- нистри Мохаммед Али март 28-те Делиге самолёт-биле челип кезирини мурунда айттырылганы хей кезин тодаргаалары ийи чурттарың төлөлекчилери иде- геп турар. (СЭТА).

Индий-пакистан чугаалажышкынар

ЛОНДОН. Делиде Рейтер агентствосунун корреспондентиниң диннадып турары болза: 1947 чылда чурту чарганы-биле тып- тың үңген 200 ажык маргылазың кады- мек айттырылганы таарыштырынын орал- дышшынан, индий болгаш пакистан тө- лөлекчилер март 11-де чугаалажыш- каннар эгелээр. (СЭТА).

Индиянын премьер-министри Джавахар- лал Неру-биле калжыр айттырын чутал- галары-биле пакистаннын премьер-ми- нистри Мохаммед Али март 28-те Делиге самолёт-биле челип кезирини мурунда айттырылганы хей кезин тодаргаалары ийи чурттарың төлөлекчилери иде- геп турар. (СЭТА).

Америк-австрали чугаалажышкынар

ВАШИНГТОН. Австралиянын премьер- министри Мензис баштан австрали тө- лөкелерин болгаш президент Эйзенхау- ер баа АКШ-тын күрүне секретары Далес- кирштер америк албан кижилериниң аразында Вашингтонда чугаалажышкы- нар болуп турар.

Илередип турар. Муруну-Чөөн Азияга да- йын чорудулгалары богу берген тавары- лада «ол районта каттышкан операция- ларың планнарын таарыштырыныга ба- зымнарын дорван кылдыр» деп Эйзенхау- ер биле Мензис дугуржу алган деп Юнайтед Пресс агентствосунун дамчыдып турар. Аген- тствосунун чугаалажы ёзуугар алырга, «Му- руну-Чөөн Азияга америк-австрали кадды ажылдажылганы» шериг планнарын чо- гаалып кылгыры АКШ-тын камгалап ми- нистерствоуна даскан болуп турар.

Америк албан кижилери Австралия бир- тээ уран руданынын бериякени болуп ту- рар болганда Мензис-биле «атомнуг энер- гиянын айттырын» баа чугаалажышкы- ндар деп парлага диннадылганында ай- тып турар. Экириң чоруу дөш бериле кылдыр, эде тургузушкунуң болгаш хөгжүдүр- гөни бүгү делегей банкызында Австра- лияга 50 миллион түңгү долларын чөзди кылдыр тыпырын АКШ Мензиске аазат турар. (СЭТА).

Америк албан кижилери Австралия бир- тээ уран руданынын бериякени болуп ту- рар болганда Мензис-биле «атомнуг энер- гиянын айттырын» баа чугаалажышкы- ндар деп парлага диннадылганында ай- тып турар. Экириң чоруу дөш бериле кылдыр, эде тургузушкунуң болгаш хөгжүдүр- гөни бүгү делегей банкызында Австра- лияга 50 миллион түңгү долларын чөзди кылдыр тыпырын АКШ Мензиске аазат турар. (СЭТА).

АКШ-та агаар бойдустуң халавы

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс агентствосунун диннадып турары болза, март 11-де АКШ-тын алды штаттарына — Банзас, Минсурите, Аризона, Техас, Колора- до болгаш Вайомингке элеваниң шуур- га эртекен. Шуурганиң көдүрүп үндүр- гөн доозуң булузу 6 километр челип бе- лип үнгөн. Колорадо штатта шуурган 600 мун кире гектары азы кузун тараан кымалта тарылазынын чартыны чок кылган. Өске-даа штаттарда тарылага улуг когарал ужураштырган. АКШ-тын чөөн таламы районнарына

күштүг чайкытын түнелде Огайо хем эриин ашкан. Үерлөөшкынге таварышкан районнарда кижилер өлүм-чилинери бар болуп турар. Агентствоуң медреси-биле алырга АКШ-ка агаар-бойдустуң халавындан ко- гаралдар каш чүс миллион доллар болуп санатынын турар. Агаар-бойдустуң бо халавы болза, АКШ-тын төөгүдө өй-не күштүг болган деп агентство медеглеп турар. (СЭТА).

Эртен неделяда Кызылга спорт талазы-биле элден садыг болушкунуңар болган. Областын кышкы спартакиада, облпрофсоветтин бирги чери дөш маргылаа болгаш өске-даа спортчу хемчелер чоруттуган. Чуртуга: солгай талазында — Лидия Давыдова («Искра»). Ол обла- стын кышкы спартакиадаыңа 5 километрге халыктың чарышка 26 минута 29 секундда маннаш, спорттун үшкү разряднын нормалын күтсеткен. Ол 8 километрге баа бирги чери алган. А облпрофсоветтин бирги чери дөш мар- гылаага ол 8 километрин 40 минута 35 секундда эртекен. Ортунда чурку- га — облпрофсоветтин бирги чери дөш маргылаага 18 километрге бирги чери алган Александр Соколов («Искра») биле 30 километрге бирги чери алган Александр Дыргыч-Кара («Искра»). Оң талазында — областын кышкы спартакиадаыңа конькиге маннаштын талазы-биле чарыштарга эки түн- недери көргүскөн Дмитрий Колесников («Дукту»). Ол 500, 3000 болгаш 5000 метрге чарыштарга бирги чери алган. Сөзү болгаш фотогалары С. Фейтжистов биле О. Самбий-оолдуу.

Областың кышкы спартакиадазы

Марттын 13—15-ке челип Кызыл хоорайга 200 кижи киржикчил 14 коман- дарынын областын онгу кышкы спарта- киадазынын маргылааны болуп эртекен. Анаа районнарын 12, Кызылдын «Ис- кра» биле «Урожай» индустриялык ко- мандалары кырышкан.

Түңгүч бирги чартында херөөженер- ин 5 километрге, эр улустуң 18 кило- метрге хаак чарык болган. Ол дистан- циаларга эр херөөжен командалар, кир- жикчилериниң наадыл-харын барындаап ийи-ийи группалар болуп алган маргыш- каннар. 5 километрге областын чемпио- ну Лидия Давыдова 26 минута 29 секундда маннап келген, III спорт разряднын нормалын күтсеттишкан, бирги чери эжелээр. Чурагашева (Улуг-Хем) ийги чери Бабылова (Каз-Хем) үшкү чери эжелээр. Эр улустуң бирги группалы- ын 18 километрге А. Соколов («Искра») бирги чери эжелээр. Оң шагы I шаг 20 минута 48 секунд болган. Дыргыч- Кара («Искра») I шаг 21 минута 15 се- кундада келген, ийги чери, Камин («Урожай») — I шаг 22 минута 43 се- кундада келген үшкү чери алган.

Митинг болгаш байыр чедиришкени доозулганың соонда катокка болгаш хаак чарыктын оруктарына күш-куль- туржуларын кызымаккай спортчу деи- сели эгелээр. Маргылааларын катокка эр улус биле херөөженерин 500 метрге чарыштары, эр, херөөжен улустарын хаакка эстафеталары ажыттыган.

Спартакиададың үшкү хүвүнде 30 километрге эр улустуң хаак чарык болган. Областын шылар хаакчыларынын бирөө- ли Салчак Камин 2 шаг 21 минута 52 секундда эртекен тилекчи болуп үшкү спорт разряднын нормалын күтсеткен. Ийги чери Александр Тыргыч-Кара эжелээр, оң шагы 2 шаг 23 минута 08 секунд болган. Ушкү чери Андрей Со- колов алган, ол А. Тыргыч-Карадан чүт- ле 02 секунда хождуп келген. Эр, херөөжен хаакчыларынын ийги группаларыныг 5—18 километрге чарыштары багай өвөс түнелдерин көргүскөн, 5 километрге Попова (Улуг-Хем) 32 минута 42 секун- дада келген, бирги чери эжелээр, Бала- зина (Бич-Хем) 33 минута 15 секундда келген, ийги чери, Тарышкына (Тан- ды) 34 минута 24 секундда келген, үшкү чери эжелээр. 18 километрге Боушкин (Улуг-Хем) эртип келген. Оң шагы I шаг 30 минута 45 секунда. Ийги чери Шелепов (Каз-Хем), үшкү чери Селегев (Танды) эжелээр. Херөөжен- нерин 8 километрге хаак чарыкында Лидия Давыдова эртекен. Ол, 2 минута 25 секунда — үшкү спорт разряднын шагын көргүскөн. Ийги чери Чурагашева (48 минута 40 секунда) үшкү дөрткү чери- ни Белобородова («Искра»), Балазина (48 минута 50 секунда) эжелээр.

Боньки талазы-биле 500 метрге херөө- женерин чарыкында Кызылдын чемпио- ну Лаврина («Урожай») I минута I секундда маннап бирги чери, Поле- жаева («Урожай») I минута 2,4 се- кундада келген ийги чери, анык күш-культуру Светлана Биче-оол («Искра») үшкү чери алган. 1500 метрге Лаврина 3 минута 24,4 секундда келген бирги чери, С. Биче-оол өөд 6,8 секунд хождуп келген ийги чери, Глазкова («Искра») 3 минута 32,3 секунда маннап үшкү чери алганнар.

Уш хүвүндү дугуржулга үргүчүлөөн кызымаккай спортчу медресин түнел- динде, хаакка, конькиге маргылааларын көргүдүрүлганын талазы-биле ийги бирги чери областын эртекен чыгыш чемпио- ну «Искра» командалы эжелээр. Ол 3 очка алган. Ийги чери 6 очка алган Танды районунуң командалы, үшкү чери 10 очка алган Улуг-Хем районунуң коман- дазы тус-тус эжелээр. Дөрткү чери Кызыл районун, беник, алдыгы чери Току, Барымы-Хемчиг районнарын, чели чери Каз-Хем районун, сеска, току чери Тес-Хем, Чөөн-Хемчиг район- нарын, онгу чери Бич-Хем районун, он бирги чери Чаз-Хем районун, он ийги чери Сүт-Хал районун, он үшкү — өсөлдү чери Эриин районун коман- далары тус-тус эжелээр. Тилекчи командаларын болгаш спортчуларын кубок, вымпел, эртекит чүүдөр-биле шаң- маан.

500 метрге эр улустуң чарыкында хоорайнын чемпиону Д. Колесников («Урожай») биле Ю. Токарев («Искра») олар 51,3 секундда кээп, бирги, ийги чериери үлөшкөн. Олар областын чаа рекордун тургусканнар. Юри («Искра») 52,2 секундда маннап келген, үшкү чери эжелээр. Олар шушту спорт мер- гежилеринин III разряднын нормалын күтсеткен. Оолдарын 3000 метрге коньки чарыкында Д. Колесников 6 минута 3 секундда маннап келген бирги чери эжелээр. Ийги чери Оян («Искра»), үшкү чери Ю. Токарев ал- ган.

Уш хүвүндү дугуржулга үргүчүлөөн кызымаккай спортчу медресин түнел- динде, хаакка, конькиге маргылааларын көргүдүрүлганын талазы-биле ийги бирги чери областын эртекен чыгыш чемпио- ну «Искра» командалы эжелээр. Ол 3 очка алган. Ийги чери 6 очка алган Танды районунуң командалы, үшкү чери 10 очка алган Улуг-Хем районунуң коман- дазы тус-тус эжелээр. Дөрткү чери Кызыл районун, беник, алдыгы чери Току, Барымы-Хемчиг районнарын, чели чери Каз-Хем районун, сеска, току чери Тес-Хем, Чөөн-Хемчиг район- нарын, онгу чери Бич-Хем районун, он бирги чери Чаз-Хем районун, он ийги чери Сүт-Хал районун, он үшкү — өсөлдү чери Эриин районун коман- далары тус-тус эжелээр. Тилекчи командаларын болгаш спортчуларын кубок, вымпел, эртекит чүүдөр-биле шаң- маан.

Херөөжен хаакчыларың 3—5 кило- метрге эстафетаның «Урожай» индус- триялык Сигридонова, Желекина, Соколо- ва составтыг командалы бирги чери эже- лээр. Ийги чери «Искра» индустриялык күш-культуруларын, үшкү чери Каз- Хем районунуң командалы алган. Эр улус- тун 4X10 километрге хаак эстафетаның кызымаккай демисел Кызыл хоорайнын ийи командаларынын аразында болуп, анда «Урожай» индустриялык Март-оол, Г. Соколов, Мамонтов, Салчак Камин со- ставтыг командалы 2 шаг 59 минута 4 секундда келген тилекчи болган, Ис- крачылар — 3 шаг 15 минутада дооскан, ийги чери, а Току районунуң коман- дазы — 3 шаг 17 минутада келген, үшкү чери тус-тус эжелээр. Херөөженерин 3 километрге хаак чарыкында Танды районун күш-культурузу Тыргышкына бирги чери, Попова (Улуг-Хем) ийги чери эжелээр.

Спартакиададың ийги хүвүнде мар- гылаалар ууң дистанциаларга болу- лаан. Боньки талазы-биле херөөженерин 1000 метрге чарыкында Глазкова («Искра») бирги чери эжелээр. Оң шагы 2 минута 10,4 секунда болган. Ийги чери Лаврина, үшкү чери С. Биче-оол эжелээр. Күштүг демисел херөөженерин 3000 метрге чарыкында болган. Анаа Лаврина 7 минута 07,5 секундда маннап келген, бирги чери алган, С. Биче-оол 25 секундда келген ийги чери, үшкү чери Глазкова эжелээр, — шагы 7 минутада 28,8 секундда болган.

ЧАЗАЛГА
Март 20-ге үңген № 58 «Шинни» ийги арнында «Илек Фермында» деп чүүдүлүң ийги колонназында адаандал өрү чедип одурулга санны 500 литр деп нокучур.

1500 метрге анык күш-культуру Ю. Токарев 2 минута 50 секундда калып келген, бирги чери алган. Кызылдын Чемпиону Д. Колесников оң 0,4 секундада хождуп келген, ийги чери, Юри — 2 минута 55,7 секундда келген үшкү чери эжелээр. 5000 метрге Д. Колесни- ков 10 минута маннап бирги чери, Оян («Искра») — 10 минута 29,6 секундда келген ийги чери, Ю. Токарев 10 ми- нута 30,2 секундда келген үшкү чери тус-тус эжелээр.